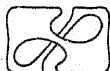

Seadus ja Kohus.

Sigusteadline ajakiri.
1911.

„Hiseln“ kirjastus Peterburis.

Seadus ja Kohus.

Õigusteadline ajakiri.

Tegelik toimetaja M. Pung.

Kirjade adress: С.-Петербургъ, Мѣщанская ул. № 4, кв. 7.

№ 1. — 12

Jaanuar 1911 a.

№ 1.

Peterburi Eesti kirjastuse-ühisuse „Ühiselu“
(Общественная жизнь)

Põhjuskiri.

I. Ühisuse eesmärk, tema õigused ja kohused.

§ 1. Eesti kirjastuse-ühisus „Ühiselu“ asutatakse Peterburisje ajalehe, ajakirjade, raamatute ja igasuguste trükitööde väljaandmise sihiga, kirjastuse asjasse puutuvate tööde ja kraamidega kauplemiseks, aga ka trükikodade ja muude sarnaste asutuste asutamiseks ja ülewalpidamiseks.

Märkus 1. Ühisuse asutajad: Dr. med. Peeter Peetri poeg Hellat, wanutatud advokat Anton Antoni poeg Erjapea, talupojad: Madis Antoni p. Jaakson, Johan Jüri p. Randmer ja Jüri Tõnnu p. Luik.

Märkus 2. Asutajad liikmed wõiwad oma õigusi teistele isikutele edasi anda, muji asutajaid ligi tõnmata ehk nõnda asutajatest wälja heita mitte teisiti, kui tööstuse ja kaubanduse ministri lubaga.

§ 2. Ajalehtede ja teiste kirjatööde väljaandmises, aga ka trükikodade ja muude sarnaste asutuste asutamises ja ülewalpidamises, kui ka raamatu ja muude kirjatööde ja tarwiduste müügi ja hoiu

tarbeks poodide ja ladude asutamiseks, äib ühifus nende seadluste alla, mis praegu sellekohta makstawad ehk edaspidi maksuma pannakse.

M ä r k u s. Ühifuse trükikojaja asutamine wõib ainult tsensuri seaduse § 158 järel sündida, tingimisega, et trükikojaja eest kohtu ja walitsuse asutuste ees wastutaw isik nimetatakse, keda aga mitte-kinnitamise ehk ametist ärabeitmise korral teise isikuga samase korra järel wahetada tuleb.

§ 3. Ühifusel on, makswate seaduste täitmise juures, õigus liikumata ja liikuwat warandust, mis ühifuse eesmärgi kättesaamiseks tarwilik, omandada, seda rentida ja wõerandada, omale tarwilikkujari ruumijä üürida, laenujät teha, lepingutesse ja kohustustesse astuda, niisama ka kohtu ees nõnda ning kosta ja oma pitsjer pidada.

§ 4. Ühifus käib maksjude, poshlini-, margi- ja teiste üleüldistening kohalikkude-maksjude asjus praegu riigis makswate kui ka edaspidi maksuma pandud saawate seadluste ja määruste alla.

§ 5. Ühifus loetakse olewaks, kui tal mitte wähem kui 10.000 rubla jookswat kapitali tarwitada on. Kui 6 kuu jooksul, peale käesolewa põhjuskirja wäljakuulutamise, ühifus oma tegewust ei alga, loetakse teda mitte-olewaks.

§ 6. Ühifuse tegewuse alustamisest ehk et seda mitte ei ole tehtud, (§ 5), teatawad sellest esimesel juhtumisel — juhatus, teisel — asutajad — kaubanduse ning tööstuse ja sisemiste asjade ministritele ja kuulutawad sellest „Rahaasjade Teatajas“, kaubanduse- ja tööstuse- ning ühes kohalikus lehes.

§ 7. Iga ühifuse liige wastutab ühifuse ees oma osaga, kuna tema liikuw ja liikumata warandus ja kapitalid ühifuse wõlgade eest ei wastuta ja liikmetele lisa kohustust jä peale panna ei wõdi.

Ühifuse liikmetead, tema liikmete õigused ja kohused.

§ 8. Ühifuse liikmeteks wõiwad olla ainult ristiusulised Wene riigi alamad, kes täiealised ja ühe ehk mitu ühifuse osatähte on omandanud, ilma seisuse ehk rahwuse peale waatamata.

M ä r k u s. Ühifuse liikmete hulka ei wõeta: a) koolide õpilasi, b) tegewas teenistuses olemaid alanwäelisi ja junkruid, ja b) isikuid, kelle õigused kohtu poolt piiratud on.

§ 9. Esiwalgu seisab ühifus koos asutajatest ja nendest kutjutud isikutest. Edaspidine isikute wastuwõtmine, kes ühifuse liik-

meteks sooviwad astuda, toimetatakse ühifuse juhatusse läbi, kus juures ühifuse kahe liikme soowitus tarwilik on.

§ 10. Iga liige ühifusesse astumise korral maksab osamaksu 50 rublalises summas, mille suurus aga üleüldise koosoleku määruse järel suurendatud wõib saada.

§ 11. Osatähtede arv, mitu iga liige omandada wõib, määratakse üleüldise koosoleku poolt. Kuni ühe osatähe täiesumma wäljamaksamiseni liikmel üleüldise koosoleku peal healeõigust ei ole.

§ 12. Juhtumisel, kus ühifuse liige ühifusest wäljaastuda soowib, tuleb wäljaastuda soowijal sellest juhatusse kirjalikult teadustada, mitte hiljem, kui kolm kuud enne äriaasta lõppu, kuna lõpuarwe temaga alles pärast üleüldise-koosoleku poolt aruande kiinnitamist peetakse, kus juures wäljaastuma liikme oja peale langewad kahjud maha arwatakse ehk jälle üleüldise koosoleku poolt määratud osakasu tema osale juurde määratakse.

§ 13. Osatähti wõib edastandmise pealkirja järel, mida juhatus teeb, teisele liikmele, ehk kõrwalisele isikule, kes ühifuse liikmeks astuda õigust ei ole kaotanud (§§ 8 ja 9), edastatud saada. Sel juhtumisel, kui osatäht pärandamise teel ehk muul kombel isiku kätte läheb, kellel õigust ei ole ühifuse liikmeks olla ehk keda wastu ei ole wõetud, peetakse temaga lõpuarwe, selles järjekorras, mis § 12 näidatud.

§ 14. Juhtumisel, kus käesolew põhjuskiri, juhatuskirjad ja üleüldise koosoleku otsused ühifuse liikme poolt mitu korda rikutud saawad, ehk ühifuse kasudele kahju tehakse, wõib ühifuse liige, juhatusse ettepanekul, üleüldise koosoleku poolt, millest kaks kolmandikku liikmeid osawõtma peawad, kõige wähemalt $\frac{2}{3}$ healeenamussega ühifusest wäljaheidetud saada.

III. Ühifuse warandus.

§ 15. Ühifuse warandus seisab kapitalidest koos: jookswast ja tagawaraks seiswast.

§ 16. Jooksew kapital sünnib: a) liikmete osamaksudest (§ 10), b) rahast, mida ajakirjade ja ühifuse teiste wäljaannete müügist saadud, c) ühifuse teistest ettevõtetest saadud sissetulekuteest, r) laenudest, mis ühifuse juhatusse poolt tehtud, selles määras, mis üleüldise koosoleku poolt kindlaks määratud, d) kingitustest, ja e) teistest

juhuslisteist sissetulekuteist, — ja tarvitatakse ühijuse operatsioonide ja jookswate arwete katmiseks.

§ 17. Tagawara kapital jünneb puhtast kajast 10°/o mahaarwamisest ja terve kapitali protsentidest.

§ 18. Tagawara kapital määratakse nende kahjude katmiseks, mis ühijus oma operatsioonidest wõib saada ja mis jookswast sissetulekust kaetud ei saa, ja wõib tarvitatud saada, oma otstarbe kohaselt, aga mitte teisiti, kui ühijuse liikmete üleüldise koosoleku määruse järel.

§ 19. Tagawara kapital muudetakse, üleüldise koosoleku otsuse järel, riigi ehk walitsuse poolt kindlustatud protsentpaberitesse, ehk linnade kreditseltside obligatsioonidesse, wõi jälle põllupanga pantkirjadesse, ja antakse riigi pankka hoiule. Wabad summad jookswast kapitalist wõiwad kredita-ajutustesse jookswale arwele antud jaada.

IV. Ühijuse asjade üle walitsemine.

§ 20. Ühijuse asju juhiwad: a) liikmete üleüldine koosolek ja b) juhatus.

A. Üleüldine koosolek.

§ 21. Liikmete üleüldised koosolekud on järjekorralised ja erakorralised. Järjekorralised koosolekud kutjutakse ühijuse juhatusel poolt iga aasta mitte hiljem kui märtsikuus kokku, möödalinud aasta aruande läbiwaatamiseks ja kiinnitamiseks, eelolewa aasta eelarwe ja tegewuse-plaani kiinnitamiseks, juhatusel ja rewisjoni-komisjoni liikmete walimiseks, ning juhatusel poolt ettepanud asjade läbiwaatamiseks.

§ 22. Erakorralised koosolekud kutjutakse tarwiduse järel kokku, olgu kas juhatusel ära nägemisel, wiendama osa ühijuse liikmete, rewisjoni-komisjoni nõudmisel, nende asjade läbiwaatamiseks, mis wiitust ei kannata. Ühijuse liikmete ehk rewisjoni-komisjoni nõudmine saadetakse juhatusel läbi täide, mitte hiljem kui kahe nädala jooksul, pärast sellekohase awalduse kättesaamist.

Märkus. Peale käesolewa põhjuskirja kiinnitamist, walib ajutajate koosolek eneste keskelt kasahoidja osamakside wastu wõtmiseks, kes selsamal päewal, millal ta raha kätte

saab, seda kasjaraamatusse jisse kannab ja riigi pankka ühijuse nime peale jookswale arwele annab. Kui § 6. näidatud summa koos, kutsjub asutajate koosolek esimese ühijuse liikmete koosoleku juhatusse walimiseks kokku, kes siis juba oma arandamise järel ja käesolewa põhjuskirjaga kokkukõlas, kokkutulnud summadega talitab.

§ 23. Järgnewa koosoleku ajaist ja kohta, niisamuti ka arutusele tulewateist asjadeist teatab juhatus ühijuse liikmetele teatelehtede läbi vähemalt üks nädal enne koosolekut ja kuulutab ühijuse ajalehes; jellestjamaist annab juhatus igakord ka Peterburi linnaepalikule teada.

§ 24. Asjade käigu õigeaks korraldamiseks peakoosolekul walib wiimane iga kord enese seast lihtsa healeenamisega juhataja ja protokollide kirjutamiseks sekretäri; selle juures ei tohi juhatusse ega rewisjoni-komisjoni liikmed, ega ka nende kandidadid juhatajaks ehk sekretäriks walitud jaada.

§ 25. Üleüldiste koosolekute wõimupiiri käiwad:

a) juhatusse poolt ühes rewisjoni-komisjoni otsusega ette pandud aasta aruande, eelarwe ja tööplaani läbiwaatamine ja kinnitamine.

b) juhatusse eelkawatse arutamine ühijuse wäljaannete wäärtusetõstmise kohta, mis ühijuse läbikäiwate summade suurenemisega ühendatud on;

b) liikumata waranduse omandamise, pantimise ja wõerandamise, oma trüki- ja kiwitrukikoja awamise, laenude tegemise, ja ühijuse peale wõetawate kohustuste küsimuste läbiwaatamine;

r) osamaksu pealt antawa osakasu kõrguse ära määramine ja puhja kasu jaotamine.

a) juhatusse liikmete ja nende kandidatide ja rewisjoni-komisjoni liikmete walimine;

e) liikmete wäljaheitmine ja juhatusse liikmete ametiist tagandamine enne nende ametiaja lõppu;

ж) ühijuse põhjuskirja muutmise ja täiendamise kohta käiwate eelkawatse, ühijuse tegemise lõpetamise ja asjade likwidimise arutamine; wiimasel juhulmisel käidakse § 49 näidatud korra järel — ja

3) üleüldise asjade läbiwaatamine, mis peakoosolekule juhatusse poolt ette pannakse ehk mis juhatusse wõimust üle käiwad.

§ 26. Koosolekute ärapidamiseks on tarwis, et mitte vähem kui üks kolmandik kõigest ühijuse liikmete arwust neist oja wõtaks.

Tarwilise liikmete arvu puundumisel määratakse nädala pärast teine peakoosolek, mis osawõtjate liikmete arvu peale vaatamata kordaläinuks loetakse; see peab teise koosoleku kuulutustes ära tähen-datud olema.

Märkus: Liikmete väljajäetmise, põhjuskirja muut-mise ja täiendamise, liikumata waranduste omandamise, panti-mise ja wõrandamise, laenude tegemise, ühijuse tegevuse lõpe-tamise ja tema asjade likwidimise küsimuste otsustamiseks on tarwis, et koosolekust mitte vähem kui $\frac{2}{3}$ kõigest liikmetest osa wõtaks.

§ 27. Peakoosolekutel otsustatakse asjad osawõtjate liikmete healte lihtsa enamuslega, ja healte pooleksmineku korral loetakse ette-panek kõrwaleheidetuks; siit tulewad § 26 juures olewas märkuses äratähendatud küsimused välja eraldada, sest nende otsustamiseks on osawõtjate liikmete $\frac{2}{3}$ healtenamust tarwis. Otsused, mis peakoos-olekul wastuwõetud, on kõigile nii juures kui ka äraolewatele liik-metele sunduslikud.

Märkus. Kõik walimised peakoosolekul, niisamuti ka liikme väljajätmine ühijusest, toimetatakse kinnise balloterimise läbi, kõigil muil kordadel määrab üleüldine koosolek ise healte-andmise wiisi ära.

§ 28. Igauhel ühijuse liikmel, kes ühest kuni kolme osani on sisse maksnud, on peakoosolekul üks heal, neljast kuni kuue osani — kaks healt, seitsmest kuni üheksa osani — kolm healt, kümnest kuni kahesteiskümne osani — neli healt, kolmeststeiskümnest kuni wiieteisekümne osani — wiis healt; peale wiie heale ei wõi kellelgi olla.

§ 29. Asju, mis peakoosolekul läbiwaatamisele tulewad, ei saa muidu sisse anda, kui ainult juhatusse kaudu; liikmed, kes peakoos-olekule midagi ette tahawad panna, peawad sellega kirjalikult juha-tuse poole pöörama ja mitte hiljem kui seitse päewa enne pea-koosolekut.

§ 30. Otsustest, mis liikmete peakoosolekul wastuwõetud' tehakse protokoll, kuhu koosoleku juhataja kui ka koosolekust osa-wõtjad liikmed alla kirjutawad.

B. Juhatus.

§ 31. Ühifuse asjade otjekohene juhtimine käib juhatusse alla, kes Peterburis asub ja kolmest peakoosolekul ühifuse liikmete seas kinnise balloterimise läbi walitud liikmest koos seisab. Juhatusse hulka käib ühifuse wäljaannete wastutaw toimetaja, ilma et ta üleüldisel koosolekul walitud saaks, kuid ainult nõuandwa healedigusega.

§ 32. Peakoosolekul walitakse kolm kandidati, kes juhatusse liikmete asemele tulewad, kui need enne tähtaja lõppu, milleks nad walitud on, wälja astuwad ehk ajutiselt oma kohuseid täita ei wõi. Kandidadid astuwad juhatusse liikmete kohuste täitmisele oma walimise wanaduse järel, ühesuguse wanaduse puhul — walimise juures aritud healte enamuse järel, ühesuguse healtenamusega walimise puhul — liisu järel. Kandidat, kes wäljaastunud juhatusse liikme asemele astub, täidab tema kohuseid selle tähtajani, milleks wäljaastunud juhatusse liige walitud oli, kuid mitte kauem, kui selle tähtajani, milleks kandidat ise walitud sai. Juhatusse liikmete kohuste täitmise aeg on kandidatidel kõik need digused, mis juhatusse liikmedelgi.

§ 33. Ühe aasta järele efsalgselt juhatusse liikmete ja nende kandidatide walimisest arwates, langeb iga aasta kolmandik osa kummagist wälja, efsimesed kaks aastat liisu, hiljem walimise wanaduse järel, ja wäljalangenute asemele walitakse uned juhatusse liikmed ja nende kandidadid. Wäljalangenuid wõib unesti walida, kui nad sellega nõus on.

§ 34. Juhatusse liikmed waliwad eneste seas iga aasta efsimehe ja kasjahoidja, ja jaotawad ühifuse asjade juhtimise tööd wastastikku kokkuleppimise põhjal eneste wahel ära.

§ 35. Juhatusse wõimu alla käiwad kõik ühifuse asjad ja kapitalid; tema kohusteks on:

- a) rahajummade ja protsendipaberite wastuwõtmine, wäljaandmine ja hoidmine peakoosoleku poolt määratud korra järel;
- b) raamatupidamise korraldamine ja aruandmine, niisamuti ka aasta aruande, balangsi, eelarwe ja tööplaani walmistamine;
- b) ühifusele tarwisminewate ladude ja ruumide üürimine;
- r) ühifuse teenistusesse astujate wastuwõtmine, nende töö ja palga määramine peakoosolekul wastuwõetud eelarwe piirides, ühtlasi ka neile wolutuskirjade wäljaandmine ja teenistusest lahtilaskmine.
- d) Ühifuse poolt wäljaantawate ajalehtede wastutawate ja teistfuguste toimetajate nimetamine.

Märkus. Wastutawa toimetaja nimetamine peab 18. märtsil 1906 a. Kõigekõrgemalt poolt walitsewale senatile antud käsukirja 1. paragrafi nõudmist täitma.

e) ühijuse wäljaannete kaastöölise ja kunstnike honorari aramääramine; tähendatud wäljaannete kontori ja toimetuse-teenijate ja töölise palgamaksimine, ühtlasi ka trükkimise tööde eest maksimine ja üleüldse kõik majanduslised korraldused trükitööde wäljaandmise juures.

ж) seadusliste jammude astumine liikumata waranduse omandamiseks, wõerandamiseks ja pantimiseks;

з) igasuguste lepingute ja kokkuleppimiste tegemine ühijuse nimel.

и) ühijuse waranduse kiinitamine,

1) ühijuse liikmete peakoosoleku kokkukutsumine ja üleüldse kõigi, ilma erandita, ühijusesse puutuwate asjade juhtimine ja korraldamine, peakoosolekul aramääratud piirides.

Juhatus ja ühijuse trükitööde kontori ligem tegewusekord, nende õiguste ja kohuste piirid määratakse juhatuskirjas, mis üleüldisel koosolekul kiinitatakse ja muudetakse.

§ 36. Juhatus käib tarwiduste järel koos, kuid igatahes mitte wähem kui üks kord kuus juhatus liikmete wastastileku kokkuleppimisel määratud päewadel. Juhatus koosoleku päewade kohta pannakse ühijuse liikmetele teadustamiseks erakuulutus wälja. Juhatus koosolekute kordaminekaks on tarwis, et mitte wähem kui kaks juhatus liiget koos oleks; selle juures peab üks neist esimees olema. Juhatus koosolekute kohta tehakse protokollid, kus kõik juuresolnud juhatus liikmed alla kirjutawad.

§ 37. Kõik küsimused otsustatakse juhatuses lihtja healteenimusega. Healte pooleksmineku puhul on esimehe healel otsustaw wõim.

Märkus. Kui juhatus liige, kes otsusega mitte nõus ei ole, nõuab, et tenta wastuseisimine protokollile saaks ülesse tähendatud, siis ei lange tema peale mitte wastutus wastuõdetud otsuse pärast.

§ 38. Juhatus teeb kulusi eelarwete põhjal, mis iga aasta ühijuse liikmete peakoosolekul kiinitatakse. Koosolekul on õigus aramäärata, kui palju wõib juhatus pakistel juhtumistel enam kulutada kui eelarwes määratud; selle juures wastutab juhatus peakoosolekul selle kulutamise tarwilikkuse ja järelduste eest. Iga nii-

juguist kulutamist peab ligema peakoosoleku läbiwaatamisele pandama.

§ 39. Kirjawahetus ühijuse asjus sünnib Wene keeles ja toimetatakse juhatusel nimel esimehe ja ühe juhatuseliikme allkirjaga, kes selleks juhatusel poolt on wolitatud.

§ 40. Wekslid, wolikirjad, lepingud, kokkuleppimised, ostu- kontrahid ja teised aktid, niisamuti ka kredit-asutustest ühijuse rahajummade tagasindudnimised, peawad esimees ja kõige wähem kaks juhatusel liiget alla kirjutama. Posti pealt tulewate rahajummade, postijaadetuste ja dokumentide kätteasaamiseks on ühe juhatusel poolt wolitatud juhatusel liikme allkirjast ühes ühijuse pitseriga küllalt.

§ 41. Tarwilistel kordadel on juhatusel ilma iseäraliste wolituskirjadeta õigus ühijuse asjus ametikohtades ja ametnikkude juures üles astuda, niisamuti on ka juhatusel lubatud selleks ühte oma liiget ehk wõerast isikut wolitada; kuid asjades, mis kohtuasutustes õiendatakse, käidakse kodanliku kohtukorra seaduse § 27 järel.

§ 42. Juhatusel liikmed täidawad oma kohuseid üleüldiste seaduste ja selles põhjuskirjas olewate määruste põhjal; seadusewastaliste jammude, wõimupiiridest üleastumise, tegewuseta oleku ja selle põhjuskirja ja ka peakoosoleku otsuste rikkumise puhul kannawad nad wastutust üleüldiste seaduste põhjal.

M ä r k u s. Juhatusel liikmeid wõib enne nende ametiaja lõppu peakoosoleku otsuse põhjal ametist ära heita.

V. Ühijuse asjades aruandmine, kasu jaotamine ja osakasu wäljaandmine.

§ 43. Ühijuse tegewuseaasta loetakse 1. januarist kuni 31 detsembrini. Iga wõõdaläinud aasta jaoks walmistab juhatus ühijuse rahajooksu tegewuse kohta pikema aasta-aruande ja balanssi ja paneb ühijuse liikmete peakoosolekule läbiwaatamiseks ja kinnitamiseks ette.

M ä r k u s. Kaks nädalat enne aasta-peakoosolekut tehakse ühijuse liikmetele juhatusel ramatud lahti, ühes kõigi arwete, dokumentide ja lisadega, mis aruande ja balanssi kohta käiwad.

§ 44. Aruandes peab pikemalt järgmised peatükid ära tähendatud olema: a) ühijuse kapitalide ja tema waranduse seis, b) üleüldine sissetulek ja wäljaminek aruande aja kohta, c) ühijuse teenijate palkade ja muude asjaajamise kulude arwe, r) ühijuse käesolewa waranduse ja tema päralt olewate tagawarade arwe d) ühijuse wõlgade ja ühijusele wõlgnewate summade arwe, e) kasu ja kahju arwe ja ж). puhtakasu arwe ning tema jaotamise plaan.

Märkus. Aasta-aruanne jagatakse ühifuse juhatuses kaks nädalat enne aasta peakoosolekut kõigile ühifuse liikmetele wälja, kes teada andsiwad, et nad aruannet saada sooviwad.

§ 45. Aruande ja balans'i rewiderimiseks walib peakoosolek, iga aastaks rewisjoni-komisjoni kolmest ehk enam ühifuse liikmest, kes ühifuse asjade juhtimises mingisuguses ametis ei seisa. Neilsamadel tingimistel walitakse kolm rewisjoni-komisjoni liikmete kandidati. See komisjon käib mitte wähem kui üks kord kuus koos ja mitte hiljem kui kuu enne järgnevat aasta-koosolekut, ja annab läinud aasta aruande ja balans'i, kõigi raamatute, arwete, dokumentide ja lisade, ühtlasi ka juhatus'e asjaajamise rewiderimise järele oma otsuse juhatus'ele teada, kes ta peakoosolekule läbiwaatamiseks ette paneb, seletusi rewisjoni-komisjoni poolt tehtud märkuste kohta juurde lisades. Rewisjoni-komisjon wõib, kui ta tarwilise leiab olewat ehk kui peakoosolek teda küsib, ühifuse terwet warandust koha peal üle waadata ja läbi rewiderida ja aasta jooksul toimetatud asju ja tehtud kulusi läbi katsuda, ja üleüldse kõigiti läbi kaaluda, kui ajakohased ja kui kasulikud on ühifusele nii toimetatud asjad, kui ka tehtud kulud ja kõik ühifuse ettevõtted. Kõige selle täitmiseks peab juhatus komisjonile kõik tarwilised abinõud muretsema. Sellesama komisjonile pannakse ehtaligus läbiwaatamiseks eelarwe ja järgneva aasta tegewuse plaan ette, mis siis ühes komisjoni otsusega eestseisuse poolt peakoosolekule sisse antakse. Selle peale waatamata on sellel komisjonil õigus, kui ta seda tarwiliseks arwab, juhatus'e käest nõuda, et ta erakorralist peakoosolekut kokku kutsuks (§ 22).

§ 46. Rewisjoni-komisjon peab oma koosolekutest pikeimad protokollid tegema, kuhju kõik arutused ja üksikute komisjoni liikmete poolt awaldatud isearwamised sisse kirjutatakse. Tähen datud protokollid, niisamuti ka kõik rewisjoni-komisjoni aruanded ja otsused, peab juhatus ühes oma seletustega lähemale peakoosolekule läbiwaatamiseks sisse andma.

§ 47. Peakoosolekul kinnitatud aasta-aruanne ja balans saadetakse kaubanduse ja tööstuse ja rahaasjanduse ministeriumidesse ja kuulutatakse lühidalt § 6 näidatud wäljaannetes ja ka ühes ühifuse poolt toimetatavas lehes.

§ 48. Kui aruanne peakoosolekul on kinnitatud, siis arwatakse aastastest puhtast kasust, s. o. summast, mis kõigi kulude ja kahjude katmiseks üle jääb, kui sarnane summa ei puudu, mitte wähem kui 10% tagawara kapitali (§ 17). Ülejääwa summa jaotamine sünnib siis ühifuse liikmete peakoosoleku heaksarvamise järele.

VI. Ühifuse kinnipanemine ja tema asjade likwiderimine.

§ 49. Ühifuse kestwuse aega ette ära ei määrata. Kui asjade käigu järele kinnipanemine tarwiliseks saab tunnistatud, siis lõpetatakse tema tegewus liikmete peakoosoleku otsuse põhjal, mis kahel üksteisele järgnewal koosistumistel § 26 nõudmiste täitmisel tehtud, kui teise koosoleku eel esimesel koosolekul selgeks tehtud kinnipanemiste põhjusted kõrwale ei ole toimetatud.

§ 50. Ühifuse tegewuse lõpetamise puhul walib liikmete peakoosolek oma keskest mitte vähem kui kolm inimest likwiderimise komisjoni ja määrab ühifuse asjade likwiderimise korra. See komisjon wõtab juhatuse käest asjad wastu, kutsub teatähtede ja kuulutuste läbi ühifuse wõlauskujad wälja, astub jannuusi nende nõudmiste täitmiseks, realiserib ühifuse warandust ja teeb kokkuleppimisi ja rahu-lepinguid kõrwaliste isikutega peakoosoleku otsuse põhjal ja tema poolt näidatud piirides. Rahasummad, wõlauskujate nõudmiste täitmiseks, ühtlasi ka waieluse all olewate nõudmiste täitmise kindlustuseks, paneb komisjon wõlauskujate arwel riigipanga kohalikusse asutusse; enne seda ei wõi ühifuse liikmete nõudmisi ühifuse jääwa waranduse hinna wõrra täita. Oma tegewusest paneb likwiderimise komisjon peakoosolekule, wiimase poolt määratud tähtaegadel, aruanded ette ja toob selle peale waatamata, likwiderimise lõpul, ka üldise aruande ette.

Märkus. Kui mõnesugustel põhjustel likwiderimise komisjoni mitte ei peaks walitama, jüis langewad kõik tema kohustused ühifuse asjade likwiderimises ühifuse juhatuse peale.

§ 51. Kui ühifuse liikmete peakoosolek likwiderimise komisjoni üleüldise aruande ära kinnitab, siis makstakse liikmetele nende osamaksum ühes osakstulewa kasuga ehk osatähtede peale langewa kahju wäljaarwamisel wälja; ülejääw ühifuse warandus, kui niisugust on, jaotatakse wiimse koosoleku heaksarwamise järel ära.

§ 52. Nii likwiderimise algamisest kui ka tema lõpetamisest, ühes järgnewate käskude seletamisega, antakse esimesel korral juhatuse poolt, wiimisel korral likwiderimise komisjoni poolt, kaubanduse ja tööstuse ja sisemiste asjade ministeriumile teada, ja kuulutatakse § 6 näidatud wäljaannetes.

§ 53. Tarwilisel korral, wõib ühifust kiinni panna, kaubanduse ja tööstuse ja sisemiste asjade ministrite kokkuleppimise järel.

§ 54. Kõigil juhtumistel, mis selles põhjuskirjas ülesse ei ole

tähenдатud, käib ühjus üleüldiste, nüüd maksimate ja tulewikus wäljaantawate seaduste järel.

Allakirjutanud: Kaubanduse ja Tööstuse minister

S. Timashow.

Balti asjad riigivolikogus.

Cesti rahwa asemikkudel on allpool järgnew seaduseandline eelkawatins Balti kubermangude aadelimõistate eesõiguste ärakootamise asjus wolikogusse sisseandmiseks walmis tehtud.

Baltimaa aadelimõistate eesõigused kujutawad enesest äraiganenud ja nüüd juba ilma mingisuguse eluõigusetä jätišeid sellest feodalaja korrašt, kus selle maa rüütliid oma sõjawäe teenistuse eest mitte ainult maa ja pärisorjade tööõudu ei tarwitunud, waid teiste wabade maapidajatega wõrreldes ka weel isesuguste eesõiguste osalised oliwad.

Pärast seda, kui feodalaja kord lõppes ja aadeli käes olewad maad ilma maksuta, peaaajalikult 3. mai 1783 a. Kõigekõrgema käsukirja põhjal nende täieliseks omanduseks jaiwad — ja seda enam weel kohalikkude talupoegade maata wabastamise puhul, kes alles nüüd, sada aastat pärast wabastamist, oma maad peawad mitme wõrra kõrgemate hindade eest, kui orjusest wabastamise ajal, wälja oštma ehk jälle peaaegu aast-aastalt suurenewat renti maksuma, — ei ole aadeli eesõiguste alalhoidmine mitte ainult ülekohujeks teiste maapidajate wasru, waid ka juureks takistuseks maa järjekindlal majanduslise edenemise teel.

Baltimaa eraseaduste kogu III k. § 883 loeb järgmised Cesti ja Liwi kubermangude mõistate eraõiguslised eesõigused üles: 1) wiinapõletamise, õllepruulimise ja leiwawiina, õlle ja sõõgikraami müümise õigus, ja ka õigus kõrtšii ja wiinapoodisi selle kohta käiwate määruste põhjal awada ja pidada; 2) õigus mõistate piirides alewisi asutada ja maksima korra järel turgu ja laata pidada; 3) õigus ennast selle mõisa amanikuks nimetada ja sellena oma nime alla kirjutada.

Kuramaa mõisaomaniku isesugused õigused on III k. § 882 põhjal: 1) kalapüügi, jahi ja üleüldise loomapüügi õigus mõisa maade peal, mõisa metsjades ja wetes; 2) wiinapõletamise ja õllepruulimise õigus, ja ka õigus selle kohta käiwate määruste põhjal kõrtšii ja wiinapoodisi leiwawiina, õlle ja teiste jookide ja sõõgikraami müümise

otstarbel awada ja pidada; 3) õigus mõisa piirides wabrikuid awada ja laata asutada sellekohase korra järel.

Baltimaa eraseaduste kogu III k. § 1032 kirjeldab ereses järgmise üleüldise määruse rannaäärsete maapidajate kalapüügi õiguste kohta:

„Päriskohtades, mis mere kaldadel, võib omanik terve tema päralt olewa ranna ääres kalu püüda ja wõrkust wälja heita.

Liivi- ja Gestimaal on tal rannaft kolme wersta kanguseni kalapüügi ainuõigus; kangemal aga võib ka iga wõeras inimene wabalt ja takistufeta kalu püüda. Seesama määrus maksab ka Peipsi ja Pihkwa järwe ääres olewates päriskohtades.

Märkus. Isejuguised määrused kalapüügi kitsenduste kohta Peipsi ja Pihkwa järwehes on Põllumajanduse seadustes üles tähendatud *)“.

Et kohalikus kodanlikes õiguses „päriskohta“ (имѣніе) termini selgufeta ja mitte õigesti tarwitatakse, siis püüawad Liivi kubermangu rannaäärised mõisaomanikud ka kalapüügi õigufele aadelimõisate eesõigufe laadi anda ja see läheb neil ka korda, sest kuigi seadustes jeda eesõigust ei ole ära tähendatud ja selle wastu just Gesti kubermangus nimetatud õigus igasugufe rannaäärse ama omandufedõigufe sekka käib, on kohtud mitmekordselt otjastanud, et Liivimaa talupojad selles õigufes aadelimõisa kasuks kitsendatud on.

Niisamuti on ka III k. § 883 all olewat märkust, mille järel Liivimaa talukoha müümise juures jahidõigus, isääraliste Baltimaa kohta käiwate seaduste wäljaandmiseni, otjale mitte üle ei lähe, kohtud jedawiisi seletanud, et Liivimaa ka jahidõigus aadelimõisate eesõiguste sekka käib.

Nõnda siis on kohtude seletuste abil Liivimaa aadelimõisate õigufed palju laiatafemateks tehtud, kui seadus jeda otjekohe ära tähendab.

Selnimetatud eesõiguste läbi lähewad aadelimõisad kõdigift teisest kohalikedest maaliikidest lahku, kuid peale selle on weel terve rida aadelimõisate eesõigufi, mis talumaade omanikka nende maade wabas tarwitamises kitsendawad.

1856. aastal antud Gesti kubermangu talurahwa seadufe § 204 põhjal on mõisaomanikul õigus neid talumaa tükka, mis ente tema mõisa päralt oliwad, ära wõtta:

*) Paragrafialused märkused, mis seadufe algallikaid näitawad, laseme nii siin kui ka edaspidi maha. Toim.

1) kanalide ja kraawide läbikaewamiseks, kui neid: a) weetee uuendamise; b) kunstliku maakastmise või kuitvatamise; c) wee, kui tõnkama jõe tarvitamise otstarbel ette kawatsetakse.

2) kaewude ja weehoiukohtade ehitamiseks, kus seda tarwis läheb.

3) uute teede tegemiseks ehk juba olewate teede laiendamiseks—ja

4) kruusaaukude kaewamiseks teede parandamise otstarbel.

Samajuguse õiguse annab ka 1860. aastal antud Liimi kubermangu talurahwa seaduste § 42 nimetatud kubermangu mõisnikkudele: „kõigi mõisa maade kohta, mis rendi ehk ostu teel ajutiseks ehk alaliseks teiste isikute kätte on läinud, jääb mõisnikule tarwilistel korradel, wee äralaskmise ehk kunstliku maakastmise ehk maa- ja weeteede ehitamise puhul, õigus neid asjakohase tasu eest ära wõtta (s. o. eksproprierimise õigus, üleüldiste kasude otstarbel, teatava tasu eest) ehk oma maade külge kõita.

Mõisaomanikkude piirituse- ja wiinamüügi ainuõiguse ostis riigikassa mõisnikkude käest 10 miljoni rbl. eest ära, ehk küll Wene riigi walitsus omal ajal, ilma et rüütlite järeltulijad ennaft kuidagi wiisi Wenemaa ees wälja oleks teeninud, neile Rootsi walitsuse ajal kroonu kätte wõetud maad tagasi andis, neid maade täielisteks omanikkudeks tegi ja pealegi weel Balti mõisnikkudele nii laialdased õigused pärisorjade üle andis, nagu seda enne ialgi ei olnud. Ja kõige imelikum on weel see, et ka see kümne miljoni line ostumaks seda § 883 punkti maha ei kustutanud, mis piirituse- ja wiinamüügi kohta käib, nagu seda walitsewa senati käsukirjast 28. jaanaril 1902 a. näha wõib. Minult kroonu ükski oli selle õiguse tarwitamise ära ostmud, kuna mittemõisamaade kohta kõik § 883 ja § 892 kitsendused maksma jäiwad. Nii hoolsasti kaitstakse Baltimaal feodalse korra jätiseid.

Sõogikraami müümise, wiinakodade ajutamise keeld talumaa peal, kuna peaaegu kõik Eesti kubermangu talurahwas peaaesjalikult kartulite kasvatamisest elab, mis wiinapõletamise eesõiguse tõttu mõisatesse, mõisaomanikkude poolt määratud hindade eest sisse ostetakse, — kohtulikud karistused jahimääruste rikkumise eest, ka sel puhul, kui talupoeg omas wiljapuuaias jänese maha laseb, nagu seda (karistusi) Liwimaal mitu korda on juhtunud, — maahindamise monopol rohkearwulistes alewikkudes, mis ainult mõisamaade peal asuneda wõiwad, ja weel see kõige kroon — wabrikute ehitamise keeld talumaa peal (Kura:maal) just niisuguse tööstusemaa külje all nagu Prei-

jitmaa, — niisugused on aadelimõistate eesõiguste majanduslised peajooned, mis küll wististi terve ilma kohta ainult Baltimaal alal on hoitud.

Mis sellesse mõisnikkude õigusesse puutub, et nad talumaa eksproprierimist wõiwad nõuda, siis peab tähendama, et selle õiguse suurem tähtsus seitsaadik kadunud on, kui üleriikline seadus „kraawide ja teiste weewärgi ehituste asjus wõera maa peal, maakuivatamise ja kastmise ja weemuretsemise otstarbel“ ka Baltimaal maksma jai pandud. Igatahes ei käi see praeguse aja waimuga mitte kokku, kui mõisnikul ainu üksi õigus on üleüldise huiwisi esitada, mis terwes kultuurailmas seltskondliste ja riigi asutuste wõimupiiri käiwad.

Baltimaa talurahwas ei seija nii madalal kultura järjel, et niisugused muistsed eesõigused, nagu Balti mõisnikkudel, nende õigusetunnet ei haawaks.

Kui juba nüüd, vähemalt mõnesuguste awalikkude õiguste asjus, kästakse, et tarwis oleks kõigi seisuste õigusi tasandada, siis on palju hädalijemalt tarwis maaomanduse õigusi tasandada, jeda enam et Baltimaa talurahwas palju rohkem üleüldisi kohustusi kannab, kui mõisnikud. Tema on kohustatud maanteed korras pidama, ainult tema peab rahwakooli ja konsistoriumi ülewil, kannab wangikojade ülespidamise kulusi, muretseb nõrkade, töowõimetute ja haigete eest. Talumaade peal lasub suurem hulk üleüldisi kohustusi, real-kohustusi, kuna real-õigusi ehk maaomanikkude õigusi mõisaomanikud tarwitawad, kes paljudest üleüldistest kohustustest wabad on, mis nad maa-päewade abil täiesti talumaa peale on weeretanud.

Kõik need eesõigused on jedawõrd äraiganemid ja jedawõrd rahwa õigusetunde kohtu ees halwaks hinnatud, et nende kaitseks mõisnikkudegi esitajad selles nõukogus wälja ei astunud, mis ärewuse aegade järele Baltimaa kindralkuberneri juurde hädaliste uuenduste põhjusjonte wäljatöötamiseks kokku kutsuti. Seal seati ainult küsimus üles, kuidas mõisnikkudele nende eesõiguste ärakaotamise eest taju maksta. Siin peab aga ka jeda arwesse wõtma, et omalajal nende eesõiguste eest feodalid mitmesugusi ja selle aja järele tihti raskeid kohustusi riigi kaitseks pidiwad kandma. Nüüd on ka riigikaitse kohustus peasjalikult laialiste rahwahulkade peale pandud. Sellepärast on kõigiti õige need eesõigused kui muistsed seltskondlised korra eluõigusetä jätised ära kaotada, ilma et tarwitseks seltskonna ehk riigi raha nende wäljaostmiseks kulutada.

Eiwiimaa talurahwast maaomanikkude kalapüügi ja jahi õiguste

kohta, mis nüüd maksvateks ei peeta, on tarvis seaduseandlisel teel ära seletada, et sarnased aadelimõistate eesõigusi seadus ei tunne.

Kõige selle põhjal paneme meie riigivolikogule ette aadelimõistate eesõiguste ärakaotamise otstarbel otsuseks teha:

1) Wiinapõletamise, õllepruulimise, wabrikute asutamise, alewikude asutamise, turu- ja laadapidamise, jõögikraami ja õlle müümise, niisamuti ka kõrtsipidamise õigus on Baltimaal kõigil maaomanikkudel.

2) Jahi õigus käib Baltimaal igasuguse maa omanduseõiguse sekkka.

3. Kalapüügi õigus, Baltimaa eraseaduste kogu III k. §. 1032 piirides, on Baltimaal kõigil maaomanikkudel.

4) Kendi-ehk talumaa müümise korral on ostukontrahisise niisuguste punktide üleswõtmise keelatud, mis mõistatele eesõigustega sisuliselt ühte käiwad õigused, niisamuti ka jahi ja kalapüügi õigused jätawad. Lepingud, kus nimetatud õiguste tarwitamine, mis talumaa omanduseõigusega kaasas käiwad, ära wõerandatakse, on ainult neile omanikkudele lubatud, kellede maatükid juba mõisa küljest ära on lahutatud, kuid selle juures peab tingimata määrusi täitma mis talumaade peale seaduslisel teel serwitusi lubawad teha.

5) Mõisnikkude õigus talumaid tasuta eest ära wõtata (eksproprierida) kaotatakse ära.

